

Ki ne emlékezne nosztalgiával gyermekora egyik kedvenc nyalánkságára, a magyar várak képeivel díszített, kicsiny szerencsi csokoládéakra? Hányan vágtak bele csak ezért hazai vártúrába, hogy élőben is láthassák Sárospatak jellegzetes tornyát, Gyula téglából épült masszív falait, vagy éppen a Tenkes kapitánya által is bevett Siklós kapuját. Sajnos Simontornya kimaradt ebből a reklámból, pedig ezzel a várkastéllyal is érdemes közelebbről megismerkednünk.

A SIMONTORNyai Vár 16. századi rekonstrukciós rajza

Készítette: Pazirik Informatikai Kft. – Szőke Balázs, K. Németh András

Egy hiányzó kép a csokis papírról: **Simontornya**

A Tolnai-Hegyhát északi nyúlványain elterülő vidék egykoron lápos-mocsaras környék volt, ahol csak kisebb szilárd halmok emelkedtek ki a Sió árteréből. Az egyik nagyobbacska szigeten jött létre a település a 13. század második felében, amikor a Döröcske nembeli Salamon fia Simon alországbíró uram lakótornyot épített ide. Hogy mi vitte erre rá, nem tudni, valószínűleg a védhetőség volt a legfontosabb szempont azokban a zavaros időkben, de tény, hogy az 1277. évi várépítési engedély birtokában hamar kiépült a ma már csak alapfalaiiban fennmaradt torony, majd köré a kőfal, mellé a palota és az istállók. A zömök öregtorony teljesen megfelelt a kor igényeinek. Földszintjén a konyha és a belső-cselédek találtak helyet. Négy emeletén lakott az úr családja és a fegyveres őrök, pincéje börtönül és élelemraktárul szolgált. A várúrnak szolgálók közül kerültek ki az első lakosok is, akik a munkájukkal felvirágoztatták a környéket.

Az Anjouk korában viszonylag gyorsan váltogatták egymást a földesurak. 1317-ben még Őrsi Péter tárnokmesteré volt, ám hat évvel később Károly Róbert Hencz fia János mesternek, óvári kapitánynak adományozta annak Tolna ostroma során mutatott vitézségéért. János húsz évig bírta zavartalanul a toronyhoz tartozó birtokrészeket, mígnem fiú utód híján sógorára, Lackfi István erdélyi vajdára hagyta örökül. Simontornya egészen 1397-ig a család kezében maradt, ekkor emelték az udvar keleti oldalán álló gótikus palotaszárnyat, amelyet összekötöttek az öregtoronnyal. Az épület a 14. század egyik legjelentősebb vidéki birtokközpontjának számított, máig fennmaradt gótikus részletei alapján pedig bizton állítható, hogy a hazai

világi gótikus építészet egyik korai remekének számított. A Lackfiak tündöklése azonban nem tartott örökké, Dénes politikai leszámolás áldozata lett, birtoka pedig a Zsigmond király támaszának számító Kanizsaiak ölébe hullt.

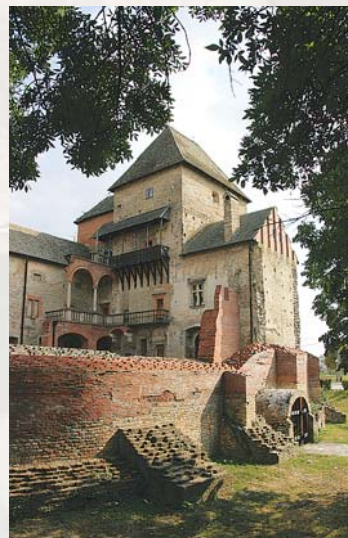
Bár a Kanizsai család nagy mecénásnak számított, itteni építkezéseiről nincsen tudomásunk. 1424-ben a szomszédos Ozorát birtokló firenzei Filippo Scolari szerezte meg a Kanizsaiaktól a várat, cserébe Sárvárt és további súlyos aranypénzeket adva. Két évvel később azonban Pipo örökösök nélkül elhunyt, a kastély pedig a hasonlóan nagyhatalmú Garaiaiak kezébe került. A várnai csatavesztés után Magyarországon polgárháború tört ki, ami legsúlyosabban éppen Tolna megyében tombolt. Ebben komoly sérüléseket szenvedett a vár, amit Farkas László budai bírása, Simontornya újdonsült zálogbirtokosa a saját költségén hozatott rendbe. Az ő nevéhez fűződik a kastély második építési fázisa, ekkor készült el a vár külső védműve, amely pártázatos gyilokfolyosóval koronázott, támpilléres falakkal szabálytalan alakban vette körül a négyszögletű kastélyt.

Mátyás idejében Simontornya viszszerült a Garaiakhoz, két várnagyuk azonban rettegésben tartotta a környéket. Perneszi Pál és Gyánti Ferenc ugyanis 1461-ben uruk tudtával és beleegyezésével rátört a fehérvári kereszties konvent gyánti birtokára, és az éppen ott vásárolókat átkényszerítették a Tolna megyei Görbőre, ahol azonban vámot fizet-

tettek velük. Nem véletlen, hogy a család kihalása után Mátyás visszavette a birtokot, és szeretett feleségének, Beatrixnek adományozta, aki 1500-ig mondhatta magát Simontornya úrnőjének.

A település legjelentősebb földesurának mindenképp Buzlai Mózes számít, aki 1500-ban szerezte meg a gazdáltná váló várkastélyt. A humanista műveltségű diplomata és királyi főajtónálló mester itáliai reneszánsz jegyekkel teli előkelő főúri rezidenciát épített ki a középkori vár helyén. Valószínűleg a budai királyi udvar számára is dolgozó mesterembereket nyerte meg tervei számára, a déli oldalon a fal áttörése után alapjaitól építik fel a kaputorony és az öregtorony új tömbjét. Az ehhez csatlakozó gótikus palotaszárnyat is átalakítják, egy újabb emeletet építenek rá, az udvar felé néző oldalán pedig gyönyörű, árkádos loggiát emelnek. A palota északi szárnyának földszintjén alakították ki a négyemezős, keresztboltozatú lovagtermet, felette pedig a várúr reprezentatív nagytermét. A 13. századi torony egykori helyén gótikus várkapólnát építettek, amely a Perényiek által Siklóson emelttel mutat szoros rokonságot. Az egész palotakomplexumot finom reneszánsz faragványok,

ajtókeretek, kandallók és címerek díszítették, egy fennmaradt tábla szerint a mives átalakítások 1508-ban fejeződtek be. Buzlait méltán tekinthetjük Ozorai Pipó párjának, hiszen rengeteget tett az itáliai stílus tolnai meghonosításáért, és abban is hasonlítanak, hogy amíg utóbbi ferenceseket, addig előbbi domonkosokat tele-

pített le kastélya mellett, akik számára kolostort épített, és megbízta őket a plébániatemplom gondozásával. Az ő idejében vált a település a vármegye központjává, a már amúgy is vásáros helynek számító Simontornyát fallal kerítették körbe, és a mezővárosi rangot is megszerezte.

A magyar történelem tragédiája, hogy a virágzó reneszánsz kultúrát szinte teljesen elpusztította az oszmán hódítás, és ez különösen igaz az ország középső területére, így Tolna megyére is. A vár és város 1545-ben esett el, és a megszállók itt alakították ki a simontornyai szandzsákokat, amelynek feladata a tolnai és somogyi előrenyomulás megszervezésében állt. A török védelem a következő évtizedekben jól állta a sarat, keresztény seregek nem jutottak el a vár falai alá. Ennek köszönhetően teljesen ép állapotban foglalták vissza Bádeni Lajos katonái 1686-ban. I. Lipót 1702-ben a Styrum-Lymburg családnak adományozza, a Haditanács terveze nyomán pedig elrendelték a vár megerősítését, így elkerülte a magyarországi várak többségének sorsát, a felrobbantást. Ennek ellenére komoly rombolást hajtanak végre az épületen, harcászati megfontolások miatt az ablakait lőrésökké alakították át, lakótornyából ágyútornyot csináltak, faragványait pedig tönkretették.

A Rákóczi-szabadságharc idején Simontornyának fontos stratégiai szerep jutott, 1704-ben kuruc kézre került, és Vak Bottyán innen indította sikeres dunántúli hadjáratát. Az erősség több súlyos ostromot kiállt, és itt őrizték az árulóvá vált Bezerédi Imre brigadérost is egészen a kivégzéséig. A szabadságharc leverése után azonban elvesztette stratégiai jelentőségét, régi-új birtokosai egyre inkább csak gazdasági központként tekintenek rá. Magtárákat, csűröket alakítanak ki, miközben az épület nagy része folyamatosan pusztult egészen a 20. századig.

Ez idő tájt úgy tűnt, hogy Simontornya végleg az enyészeté lesz. Szerencsére a magyar műemlékvédelem felvette a megőrzendő építmények listájára, és 1964–1974 között a kor színvonalának megfelelően helyreállították. A maradványokból egy helyen rekonstruálták a védőfalak eredeti alakját, kijavították az egykori palotaszárnyat és az öregtornyot, az északi romok fölé pedig védőépületet emeltek.

A várban ma állandó kiállításokat rendeztek be. A palotaszárny földszinti termeiben a vár történetét követhetjük nyomon, mellette a modern technikával készült, rendkívül látványos rekonstrukciós rajzokból ismerhetjük meg, hogy a különböző korokban hogyan is nézett ki az épület-együttes. A szárny végén az egykori lovagterem maradványai láthatók, és itt kapott helyet a kőtár is. A kaputorony emeleti szobájában található a toszkán eredetű, Magyarországon mára egyedülálló kandalló. A második emeleten szintén egy késő gótikus stílt követő kandalló található. Az öregtorony harmadik emelete pedig egy 18. századi bővítés, a nagyvázsonyi vár megoldásához hasonlóan. Az egyik reprezentatív teremben alakították ki a Nemesi ősgalériák Tolna megyében című kiállítást, amelyben a megyei múzeum birtokában levő, 18–19. századi nemesi portrék tekinthetők meg. Érdeemes megpihenni az udvar keleti oldalán emelkedő loggia alatt, és elképzelni egy hajdanvolt gazdagságot, amely Simontornyát a környék egyik ékkövévé tette. Talán nem veszik el nyomtalanul, ha értő kezek gondozzák, és évről évre mind többen választják úti céljuknak a néhai Simon tornyát.

LEJEGYEZTE: DR. VARGA SZABOLCS

Fotóval a szépség nyomában

Hiába sorolják az emigráns magyar fotósok élvonalába, s emlegetik Robert Capa, André Kertész vagy Martin Munkácsi nevével egyenrangúként, itthon kevésbé ismerik Berkó Ferenc munkásságát. Pedig életműve gazdag és inspiráló. Ennek adja tanúbizonyságát a pécsi Múzeum Galériában április 7-ig nyitva tartó tárlat, melyen nyolcvan felvételét vehetjük szemügyre, többek között Londonban, Párizsban, indiai nagyvárosokban és baranyai falvakban készített életképeit, néhány portréját és aktfotóját. A szépség nyomában című tárlat a későbbiekben Budapesten, majd Szegeden lesz látható.

Virágvasárnapi húsvétvárás

Március 24-én 10 órától a Zsolnay-negyedben egész napos húsvéti program várja a családokat. A tojásíró műhelyben bárki készíthet hagyományos technikával hímes tojást, a Zirano Színház előadásában Babszem Jankó története elevenedik meg, lesznek ügyességi játékok és papírsárkány-készítés, fellép 150 pécsi gyermektáncos, a Misina Egyesület állatsimogatóján pedig ott lesznek a gyerekek kedvencei, egyebek mellett Tapsi nyuszi és Mazi, a törpedisznó is. Kézműves vásár szépséges termékei között válogathatunk, és húsvéthoz kapcsolódó levelek, képeslapok kiállításában is gyönyörködhetünk.

Zsebkendőnyi királyság

A Bóbita Bábszínház Bábmúzeumának középső terme időszakos kiállításoknak ad otthont olyan bábtervezőket mutatván be, akiknek tartalmas és értékes szakmai múltja a Bóbitához is kötődik valamelyest. Április 21-ig az egyik legizgalmasabb világgal rendelkező tervező – aki egyben nagyszerű bábszínész és rendező is –, Bartal Kiss Rita munkáiból kapunk ízelítőt. A pécsi társulatnál évek óta sikeres produkciókat rendez, idén a Hamupipókéét állítja színpadra. Két nappal annak premierje után, április 8-án az ugyancsak általa rendezett Szerelmese című előadással utazik Tajvanra a Bóbita, egy nemzetközi bábfesztiválra.

Világzenei duó

A kameruni származású, egyedi vokális és hangszeres világot teremtő Richard Bona, és a salgótarjáni születésű, roma gyökereit a bossa nova, a dzsessz és a klasszikus zene elemeivel ötvöző Snétberger Ferenc közös fellépése ígér varázslatos élményt április 7-én 19 órakor a Kodály Központban. Richard Bona, aki Harry Belafonte zenei igazgatója volt, majd Joe Zavinul zenekarában vitte a prímet, szinte mindenkivel játszott a dzsessz nagyjai közül Herbie Hancocktól Bobby McFerrinig és Quincy Jonestól Chick Coreáig. A zenei tehetség gondozást is szívügyének tekintő Snétberger a szülő műfajtól a szimfonikus zenekarig számtalan formációban kipróbálta magát.

Megnyílt Siklós első négycsillagos szállodája, a Hotel Castello****

Az Aquaplus Kft. kivitelezésében készült szálloda a régi malom helyén, annak téglából épült. A Hotel Castello a siklói vár tövében helyezkedik el, közvetlen összeköttetésben a Siklói Thermal Spa fürdővel. A padló- és falfűtést termálvízzel oldották meg, ezzel jelentősen csökkentve az energiafelhasználást. A szálloda 44 db nemdohányzó szobával rendelkezik, ebből 26 standard kétágyas szoba, 5 lakosztály, 4 mozgássérült szoba, 5 szuperior és 4 összenyitható szoba. A kisgyerekes családokat Ferraris (fiús) és Princesses (lányos) szobák is várják. A bárokban, a 100 fős teraszon – amely közvetlenül a medence partján található –, valamint a konferenciateremben egyaránt jól érezhetik magukat a vendégek.

